

C-555/23 - 1

Αριθμός 1350/2023

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 4 Οκτωβρίου 2022, με την εξής σύνθεση: Σπυριδούλα Χρυσικοπούλου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ΄ Τμήματος, Ηλίας Μάζος, Βασιλική Κίντζιου, Όλγα Παπαδοπούλου, Χριστίνα Σιταρά, Σύμβουλοι, Δήμητρα Μαυροπόδη, Ευτυχία Κουράκου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Ιωάννα Παπαχαραλάμπους, Γραμματέας του Δ΄ Τμήματος.

Για να δικάσει την από 11 Φεβρουαρίου 2022 αίτηση:

της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με την επωνυμία «ΜΑΚΕΛΕΙΟ Ε.Π.Ε., ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ» και τον διακριτικό τίτλο «ΜΑΚΕΛΕΙΟ Ε.Π.Ε.», που εδρεύει στην Καλλιθέα Αττικής (Δοϊράνης 45), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Παύλο Σαράκη (Α.Μ. 20761), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.), που εδρεύει στην Αθήνα (Αμερικής 5), το οποίο παρέστη με την Αλεξάνδρα Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα εταιρεία επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 140/13.12.2021 απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Παρέδρου Ευτυχίας Κουράκου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας εταιρείας, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους

λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, και την αντιπρόσωπο του Ε.Σ.Ρ., η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου 455719069952 0411 0027/2022).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 140/2021 απόφασης του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοηλεκτρονικής, με την οποία επιβλήθηκε στην αιτούσα εταιρία, ιδιοκτήτρια του ηλεκτρονικού ιστοτόπου www.makeleio.gr, η διοικητική κύρωση του προστίμου: α) των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για την προβολή ποιοτικά υποβαθμισμένου οπτικοακουστικού περιεχομένου και β) των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για την παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και προσωπικότητας, ορίστηκε δε περαιτέρω ότι η απόφαση αυτή κατά την προαναφερόμενη κύρωση είναι εκτελεστή και κατά της Σοάντ (Souad) Μεχράζ (Mehraz) ως νόμιμης εκπροσώπου της αιτούσας.

3. Επειδή, η υπό κρίση αίτηση εισάγεται προς συζήτηση στο Τμήμα με επταμελή σύνθεση, με την από 27.9.2022 πράξη της Προέδρου του, λόγω σπουδαιότητας, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 5 του π.δ. 18/1989 (Α' 8).

4. Επειδή, με τον νόμο 4779/2021 (Α' 27/20.2.2021) ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία (ΕΕ) 2010/13 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαρτίου 2010 «για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες

οπτικοακουστικών μέσων)» (ΕΕ L 95), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1808 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 (L 303), ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς (στο εξής «Οδηγία»). Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 περιπτώσεις α) και θ) του πιο πάνω νόμου περιέχονται σχεδόν αυτούσιοι οι ορισμοί του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχεία α) και ε) της Οδηγίας για την έννοια των όρων «υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων» και «τηλεοπτική εκπομπή» (βλ. Παράρτημα ΙΙ.2 της παρούσας απόφασης). Ο νόμος αυτός ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία επαναλαμβάνοντας, ως επί το πλείστον, τη διατύπωση των κανόνων της (βλ. για παράδειγμα στο Παράρτημα ΙΙ.2 της παρούσας το άρθρο 8 του νόμου, με τον τίτλο «Απαγόρευση υποκίνησης σε βία ή μίσος», που μεταφέρει το άρθρο 6 της Οδηγίας). Τέλος, με το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 4779/2021, η αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, για την επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις του νόμου αυτού ανατίθεται στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.) που είναι εθνική ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή, οι δε κυρώσεις που το Ε.Σ.Ρ. επιβάλλει προβλέπονται στο άρθρο 36 παρ. 1 του ίδιου νόμου κατά παραπομπή στα εθνικά νομοθετήματα τα οποία θεσπίζουν συγκεκριμένες κυρώσεις για παραβάσεις της αμιγώς εθνικής ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας (βλ. Παράρτημα ΙΙ.2 της παρούσας απόφασης).

5. Επειδή, παράλληλα με τον ως άνω νόμο 4779/2021, εξακολουθούν να ισχύουν στην εσωτερική έννομη τάξη οι διατάξεις των εθνικών νομοθετημάτων που προϋπήρχαν των Οδηγιών 2010/13 και 2018/1808 και οι οποίες περιέχουν αυτοτελείς επιτακτικούς και απαγορευτικούς κανόνες που διέπουν το περιεχόμενο των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και αναθέτουν την αρμοδιότητα επιβολής των σχετικών κυρώσεων που προβλέπουν για την παραβίασή τους στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ν. 2328/1995, ν. 2644/1998, ν. 2863/2000, ν. 3592/2007, ν. 4173/2013, π.δ. 77/2003). Μεταξύ δε των

κανόνων αυτών είναι α) ο κανόνας που επιβάλλει την υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας (άρθρα 3 παρ. 1 περίπτωση β του ν. 2328/1995, 3 παρ. 1 και 3 του ν. 4173/2013, 9 παρ. 2 του π.δ. 77/2003, 10 παρ. 1 του ν. 2644/1998) και β) ο κανόνας που ευθέως απαγορεύει την προβολή ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 2328/1995, 1 παρ. 1 του ν. 3592/2007, 2 παρ. 1 του π.δ. 77/2003), καθώς και συναφείς ειδικότεροι κανόνες που εξειδικεύουν την γενική απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (όπως είναι οι κανόνες των άρθρων 4 παράγραφοι 1 και 2 και 9 παρ. 2 του π.δ. 77/2003 και 1 παρ. 1 του ν. 3592/2007 κ.ά.). Επίσης, τα ως άνω εθνικά νομοθετήματα περιέχουν διατάξεις που καθορίζουν επακριβώς το είδος και τον τρόπο επιμέτρησης των κυρώσεων που επιβάλλει το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Ωστόσο, από τον συνδυασμό των κρίσιμων διατάξεων των πιο πάνω εθνικών νομοθετημάτων (βλ. Παράρτημα II της παρούσας απόφασης) προκύπτει ότι οι ανωτέρω επιβαλλόμενες υποχρεώσεις προβλέπονται για τις τηλεοπτικές υπηρεσίες που μεταδίδονται από τηλεοπτικούς φορείς είτε μέσω ραδιοτηλεοπτικών συχνοτήτων (αναλογικά ή ψηφιακά) είτε μέσω δορυφόρου, αλλά δεν προβλέπονται για τις τηλεοπτικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω διαδικτύου από φορείς που δεν είναι παραδοσιακοί τηλεοπτικοί σταθμοί. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένες ως άνω υποχρεώσεις προβλέπονται μεν ρητά για όλα τα ως άνω λοιπά είδη της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών, όχι όμως και για την διαδικτυακή τηλεόραση. Σημειώνεται δε ότι ενώ η εφαρμογή της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας, με την οποία επιβάλλονται και οι ανωτέρω επίμαχες υποχρεώσεις, έχει επεκταθεί βάσει του νόμου 3592/2007 στις ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω ευρυζωνικών δικτύων (είτε χωρίς συχνότητα είτε με συχνότητα, αλλά όχι από εκείνες που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή ραδιοτηλεοπτικού σήματος), εντούτοις, βάσει της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 3592/2007 (βλ. Παράρτημα II.8 της παρούσας

απόφασης) ειδικώς η διαδικτυακή τηλεόραση διακρίνεται από τις λοιπές τηλεοπτικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω ευρυζωνικών δικτύων και εξαιρείται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού [για τον λόγο αυτό για τις ανάγκες της παρούσας απόφασης ο όρος «ευρυζωνικά δίκτυα» δεν περιλαμβάνει το διαδίκτυο]. Επιπλέον, μέσω συνδυαστικής ερμηνείας των διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 1 περίπτωση α του ν. 2328/1995 και 3 παράγραφοι 1, 2 και 3 του ν. 4173/2013 (βλ. Παράρτημα II.3 και II.4 της παρούσας απόφασης), οι ανωτέρω υποχρεώσεις ισχύουν και για το οπτικοακουστικό περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων (είτε γραμμικό είτε κατά παραγγελία) των τηλεοπτικών σταθμών που εκπέμπουν το πρόγραμμά τους και μέσω συχνοτήτων (αναλογικά ή ψηφιακά) (στο εξής «παραδοσιακοί τηλεοπτικοί σταθμοί»). Αντιθέτως, οι φορείς που παρέχουν τηλεοπτικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου και οι οποίοι δεν είναι παραδοσιακοί τηλεοπτικοί σταθμοί δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας που επιβάλλουν την υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και απαγορεύουν την μετάδοση ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου ούτε από τις συναφείς διατάξεις της που εξειδικεύουν τον γενικής φύσεως κανόνα της απαγόρευσης μετάδοσης ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συνεπώς, η εθνική ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή δεν μπορεί κατά διασταλτική ερμηνεία ή κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων αυτών του εθνικού δικαίου να τους επιβάλει τις σχετικές κυρώσεις (πρβ. ΣτΕ 1637-1638/2019).

6. Επειδή, ως προς το ως άνω ζήτημα της ερμηνείας του εθνικού δικαίου μειοψήφησε η Σύμβουλος Ο. Παπαδοπούλου, στη γνώμη της οποίας προσχώρησε η Πάρεδρος Δ. Μαυροπόδη. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος οποιοσδήποτε μπορεί, στο πλαίσιο της ελευθερίας έκφρασης, να ασκεί το δικαίωμα μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών τηρώντας τους νόμους του Κράτους. Όταν όμως το δικαίωμα αυτό ασκείται μέσω δραστηριοποίησης

του φορέα στον τομέα της «τηλεόρασης», υπάγεται στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, που ορίζει τα εξής: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που είναι ανεξάρτητη αρχή... Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας...». Το ειδικό καθεστώς που επιφυλάσσει ο συντακτικός νομοθέτης σε αυτό το μέσο ενημέρωσης δικαιολογείται ενόψει της μεγάλης δυνατότητας επίδρασής του στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, εν γένει, και ειδικώς στην παιδική ηλικία και στους νέους, δυνατότητα η οποία συναρτάται με τα ιδιαίτερα λειτουργικά χαρακτηριστικά του. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνίστανται, ιδίως, στη μετάδοση οπτικού ή οπτικοακουστικού περιεχομένου οργανωμένου υπό τη μορφή «προγράμματος», ενημερωτικού ή ψυχαγωγικού ή επιμορφωτικού, προς το ευρύ κοινό, το οποίο το λαμβάνει μέσω δέκτη, ανεξαρτήτως της τεχνολογίας με την οποία γίνεται η μετάδοση και η λήψη, και προσδιορίζουν την συνταγματική έννοια της «τηλεόρασης», κατ' αντιδιαστολή από «κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης» [βλ. άρθρο 15 παρ. 1], προσδίδοντας στην έννοια αυτή όχι στατικό, αλλά δυναμικό περιεχόμενο, συναρτώμενο με την εκάστοτε εξέλιξη της τεχνολογίας στον τομέα των πληροφοριών και επικοινωνιών. Συνεπώς, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος δεν εντάσσεται μόνο η «παραδοσιακή» τηλεόραση, αλλά και οι άλλες οπτικοακουστικές

υπηρεσίες με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, με οποιαδήποτε τεχνολογία και αν παρέχονται, συμπεριλαμβανομένων των οπτικοακουστικών υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου, και ανεξαρτήτως του φορέα που τις παρέχει στο πλαίσιο άσκησης της οικείας οικονομικής ή άλλης δραστηριότητας, εφόσον η συνταγματική διάταξη δεν διακρίνει σχετικώς. Ως εκ τούτου, οι ανωτέρω υπηρεσίες υπάγονται υποχρεωτικώς, εκ του Συντάγματος, το μεν σε προληπτικό έλεγχο με τη χορήγηση προηγούμενης άδειας, η ειδικότερη μορφή της οποίας οργανώνεται από τον κοινό νομοθέτη αναλόγως της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας [ρυθμίσεις π.χ. που ως δικαιολογητικό λόγο έχουν την κατανομή συχνοτήτων και σχετίζονται με την διαχείριση του σπάνιου αυτού πόρου, όπως η αδειοδότηση εκπομπής σήματος από συγκεκριμένη συχνότητα, δεν τυγχάνουν εφαρμογής όταν η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία δεν απαιτεί χρήση συχνοτήτων· αντιθέτως, ρυθμίσεις, όπως η έγκριση περιεχομένου, που αποβλέπουν στην ποιότητα του προγράμματος και δεν σχετίζονται με την τεχνολογία εκπομπής του εφαρμόζονται αδιακρίτως, βλ. και κατωτέρω όσα αναφέρονται για το άρθρο 15 του ν. 3592/2007], το δε σε κατασταλακτικό έλεγχο, και υπό τη μορφή της επιβολής κυρώσεων. Ο έλεγχος ασκείται, κατά το Σύνταγμα, αποκλειστικώς από ανεξάρτητη αρχή, τα μέλη της οποίας απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας [βλ. άρθρο 15 παρ. 2, σε συνδυασμό με άρθρο 101Α Σ], και πρέπει να διασφαλίζει ότι το οπτικοακουστικό περιεχόμενο πληροί τις βασικές αρχές και τους κανόνες που αξιώνει, κατ' ελάχιστον, η συνταγματική διάταξη ως προς την αντικειμενικότητα και ισότητα της πληροφόρησης, την ποιότητα του προγράμματος, τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας. Οι εν λόγω αρχές και κανόνες αποτελούν αναγκαία στοιχεία για τη λειτουργία της τηλεόρασης σε μία δημοκρατική κοινωνία και βρίσκονται στον πυρήνα της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, αφορούν δε το οπτικοακουστικό περιεχόμενο από

οποιονδήποτε κι αν εκπέμπεται και με οποιοδήποτε καθεστώς και αν λειτουργεί το σχετικό μέσο [με ή χωρίς άδεια, νομίμως ή παρανόμως], ενώ αρμόδιο για τη διασφάλιση της τήρησής τους, στο σύνολο της «τηλεόρασης» υπό την προεκτεθείσα δυναμική έννοια, επομένως και για την επιβολή κυρώσεων όταν διαπιστώνεται παράβαση, είναι το ΕΣΡ. Συμμορφούμενος με τις ανωτέρω συνταγματικές επιταγές, ο κοινός νομοθέτης προέβλεψε στο άρθρο 4 του ν. 2683/2000 αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ για την άσκηση του αναγκαίου [κατά περίπτωση, βλ. αμέσως ανωτέρω] προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου στον τομέα παροχής «τηλεοπτικών υπηρεσιών κάθε είδους», δηλαδή ελέγχου που ασκείται επί της παροχής όλων των οπτικοακουστικών υπηρεσιών, ανεξαρτήτως του τρόπου μετάδοσής τους. Περαιτέρω, με το άρθρο 3 παρ. 1 και 15 του ν. 2328/1995 [Αρχές εκπομπών], αφενός, όρισε ότι οι εκπομπές όλων των τηλεοπτικών σταθμών διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες εκπομπών που ισχύουν για την ΕΡΤ «στο πλαίσιο του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος» και οι οποίες καθορίζονται ειδικότερα στο άρθρο 3 του ν. 4173/2013, με τον τίτλο «Γενικές αρχές παρεχομένου περιεχομένου», στοιχούν προς τις επιταγές της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος και εφαρμόζονται, κατά ρητή σχετική πρόβλεψη [βλ. άρθρα 2 και 3 παρ. 1 του ν. 4173/2013], για την «παροχή κάθε είδους οπτικοακουστικών υπηρεσιών με την χρήση οποιασδήποτε τεχνικής μεθόδου ή μέσου», με ειδική αναφορά και στο «περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων» της ΕΡΤ, αφετέρου, παρασχέθηκε εξουσιοδότηση για την κύρωση των κωδίκων δεοντολογίας που εξειδικεύουν τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται στις κάθε είδους εκπομπές και ισχύουν για όλους τους τηλεοπτικούς σταθμούς. Με το άρθρο 4 δε του ν. 2328/1995 προβλέφθηκαν οι διοικητικές κυρώσεις οι οποίες επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του εθνικού, ενωσιακού και διεθνούς δικαίου «που διέπουν άμεσα ή έμμεσα τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς και γενικότερα τη λειτουργία της

ιδιωτικής τηλεόρασης», καθώς και των κανόνων δεοντολογίας. Και ναι μεν οι προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 2328/1995 εντάσσονται σε νομοθέτημα που περιέχει, μεταξύ άλλων, κανόνες σχετικούς με την αδειοδότηση τηλεοπτικών σταθμών που εκπέμπουν με την υφιστάμενη κατά τον χρόνο εκείνο τεχνολογία [στην οποία δεν περιλαμβάνεται η εκπομπή μέσω του διαδικτύου], η κανονιστική τους εμβέλεια, όμως, εκτείνεται σε όλες τις εκπομπές οπτικοακουστικού περιεχομένου, ανεξαρτήτως της τεχνολογίας μετάδοσης και του καθεστώτος αδειοδότησης του ιδιωτικού φορέα μετάδοσης, λόγω ακριβώς της φύσης και του περιεχομένου των διατάξεων αυτών, οι οποίες έχουν τεθεί από τον νομοθέτη προς εκπλήρωση των επιταγών του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος για το περιεχόμενο των εκπομπών· για τον λόγο, συνεπώς, αυτό οι ανωτέρω στοιχούσες προς τις συνταγματικές επιταγές διατάξεις αποτελούν, ευθέως και όχι κατ' ανάλογη εφαρμογή, το νόμιμο έρεισμα της αρμοδιότητας του ΕΣΡ για επιβολή κυρώσεων σε όσους παραβιάζουν τους σχετικούς κανόνες, όπως εν προκειμένω του κανόνα που επιτάσσει τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας και της κατ' ελάχιστον απαιτούμενης ποιότητας του προγράμματος. Εξ άλλου, οι διατάξεις του αναφερόμενου στα ευρυζωνικά δίκτυα άρθρου 15 του ν. 3592/2007, ερμηνευόμενες κατά τρόπο συνάδοντα με τα προεκτεθέντα, ουδόλως εξαιρούν από την κατά το άρθρο 4 του ν. 2328/1995, κατασταλτική αρμοδιότητα του ΕΣΡ σχετικώς με την τήρηση των κανόνων που διέπουν τις εκπομπές οπτικοακουστικού περιεχομένου, τις διαπιστωθείσες παραβάσεις, ακόμη και όταν η εκπομπή γίνεται μέσω διαδικτύου, συγκεκριμένα δε, δεν εξαιρούν από την κυρωτική αρμοδιότητα του ΕΣΡ, τις ανωτέρω -συνταγματικής περιωπής- παραβάσεις, όταν αυτές διαπράττονται κατά την εκπομπή τηλεοπτικού προγράμματος μέσω διαδικτύου. Ειδικότερα, η μεν παράγραφος 2 του άρθρου αυτού, αναφερόμενη στο ζήτημα των συχνοτήτων, ορίζει ότι το ζήτημα αυτό δεν τίθεται προκειμένου περί ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών που παρέχονται

από φορέα ο οποίος τις παρέχει αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, ενόψει, προδήλως, της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας· οι παράγραφοι 3 και 4 συσχετίζουν την παροχή των υπηρεσιών αυτών με το καθεστώς παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών, δοθέντος ότι συνισχύουν και ρυθμίσεις του καθεστώτος αυτού, στις επόμενες δε παραγράφους ρυθμίζεται η «έγκριση περιεχομένου» για την «παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων, για τη λειτουργία των οποίων δεν απαιτείται συχνότητα», και ορίζεται ρητώς ότι απαιτείται έγκριση περιεχομένου και ότι το ΕΣΡ μπορεί να απορρίψει την υποβληθείσα από τον ενδιαφερόμενο αίτηση όταν «το περιεχόμενο του υποβληθέντος προγράμματος δεν καλύπτει τις επιταγές του άρθρου 15 του Συντάγματος...» [πρβλ. και το άρθρο 37 του ν. 4779/2021, στο οποίο προβλέπεται ότι όλοι οι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα πάροχοι υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας, γραμμικών ή μη γραμμικών, συνδρομητικών ή ελεύθερης λήψης -όπου περιλαμβάνονται και οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που μεταδίδονται μέσω διαδικτύου- εγγράφονται υποχρεωτικά σε μητρώο που τηρεί το ΕΣΡ, προϋπόθεση δε για την εγγραφή αυτή είναι η προηγούμενη έγκριση από το ΕΣΡ του σχεδιαζόμενου προγραμματισμού μεταδόσεων ή καταλόγου προγραμμάτων]. Αντίθετη ερμηνεία θα είχε ως συνέπεια να εκφεύγουν του κατασταλτικού ελέγχου του ΕΣΡ παραβάσεις συναρτώμενες και με άλλες θεμελιώδεις αρχές, όπως η αρχή της προστασίας της αξίας του ανθρώπου, η αρχή της προστασίας της νεότητας και της παιδικής ηλικίας, περαιτέρω δε θα είχε επίσης ως αποτέλεσμα την στρέβλωση του ανταγωνισμού. Επομένως, για τους ανωτέρω λόγους, οι και συνταγματικής τάξεως κανόνες, που αφορούν την υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας, την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας, καθώς και την απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου, ισχύουν για τις τηλεοπτικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω διαδικτύου από φορείς που δεν είναι οι «παραδοσιακοί» τηλεοπτικοί σταθμοί. Οι φορείς

που παρέχουν τηλεοπτικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου και οι οποίοι δεν είναι παραδοσιακοί τηλεοπτικοί σταθμοί, καταλαμβάνονται, δηλαδή, από τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις και η εθνική ρυθμιστική αρχή [ΕΣΡ] έχει αρμοδιότητα, με βάση τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, να επιβάλει σε αυτούς τις προσήκουσες κυρώσεις.

7. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Στις 29.6.2021 μεταδόθηκε από τον ηλεκτρονικό ιστότοπο της αιτούσας, η οποία δεν είναι παραδοσιακός τηλεοπτικός σταθμός, εκπομπή ενημερωτικού – ψυχαγωγικού περιεχομένου με παρουσιάστή τον Στέφανο Χίο με σκοπό την ταυτόχρονη παρακολούθηση (live streaming). Κατά την προβολή της επίμαχης οπτικοακουστικής εκπομπής, ο παρουσιαστής παρουσίασε την είδηση της επίσκεψης εκπροσώπων της κοινότητας ΛΟΑΤ+ στο γραφείο του Πρωθυπουργού χρησιμοποιώντας απροκάλυπτα απαξιωτικές, προσβλητικές και υβριστικές για τους ομοφυλόφιλους εκφράσεις, κάνοντας ειρωνικά σχόλια σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό τους και προτρέποντας έμμεσα σε λεκτικές και έμπρακτες επιθέσεις εναντίον τους, στις οποίες, όπως είπε, κατέφευγε και ο ίδιος σε μικρότερη ηλικία [συγκεκριμένα ανέφερε ότι όταν ήταν παιδί κυνηγούσε τα άτομα αυτά με πέτρες και κάλεσε στο τέλος της εκπομπής τους θεατές της να θυμηθούν αυτά που έλεγε ο ίδιος στα νιάτα του]. Τέλος, έκανε επανειλημμένα σαφείς υπαινιγμούς σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό ρητώς κατονομαζόμενων πολιτικών προσώπων.

8. Επειδή, της υπόθεσης αυτής επελήφθη το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, το οποίο εξέδωσε την προσβαλλόμενη με την υπό κρίση αίτηση απόφαση. Καταρχάς το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επικαλούμενο, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις της Οδηγίας 2010/13, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την Οδηγία 2018/1808, τις διατάξεις του νόμου 4779/2021, με τον οποίο οι Οδηγίες αυτές ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο, καθώς και τα κριτήρια καθορισμού της έννοιας της

«υπηρεσίας οπτικοακουστικών μέσων» που έθεσε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2015 (C-347/14, New Media Online GmbH κατά Bundeskommunikationssenat), και αφού δέχθηκε ότι εν προκειμένω επρόκειτο για παροχή οπτικοακουστικής υπηρεσίας με την έννοια της Οδηγίας και του ν. 4779/2021, έκρινε ότι η υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και προσωπικότητας και η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχόμενου που προκύπτουν από τα άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 2328/1995, 2 παρ. 1, 9 παρ. 2 και άρθρο 4 του π.δ. 77/2003 (βλ. Παράρτημα II.3 και II.5 της παρούσας απόφασης) πρέπει να ισχύουν σε «κάθε οπτικοακουστικό υλικό που παρέχεται στο κοινό μέσω ελεύθερα προσβάσιμων ηλεκτρονικών ιστοτόπων και το οποίο μπορεί να έχει επιπτώσεις σε αυτούς που το παρακολουθούν ανάλογες με εκείνες που προκαλούνται από τη μετάδοση αντίστοιχου υλικού από τους παραδοσιακούς παρόχους περιεχομένου», επομένως και στις τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδονται μέσω διαδικτύου, παρόλο που οι τελευταίες δεν καταλαμβάνονται ρητά από το γράμμα των σχετικών εθνικών διατάξεων. Στη συνέχεια έκρινε ότι η επίμαχη εκπομπή αναφέρθηκε επανειλημμένα με απροκάλυπτα απαξιώτικο και προσβλητικό τρόπο κατά συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας με βάση τον γενετήσιο προσανατολισμό των μελών της ενθαρρύνοντας τον εξευτελισμό τους και τον κοινωνικό τους στιγματισμό. Με τα δεδομένα αυτά το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης διαπίστωσε ότι η αιτούσα παραβίασε τόσο τις υποχρεώσεις τις οποίες επιβάλλει το άρθρο 8 του νόμου 4779/2021, που αποτελεί ενσωμάτωση του άρθρου 6 παρ. 1 της Οδηγίας (βλ. Παράρτημα II.2 της παρούσας απόφασης), όσο και τις υποχρεώσεις οι οποίες προκύπτουν από τα άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 2328/1995, 2 παρ. 1, 4 και 9 παρ. 2 του π.δ. 77/2003 (βλ. Παράρτημα II.3 και II.5 της παρούσας απόφασης), που επιτάσσουν τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας και προσωπικότητας και απαγορεύουν την προβολή ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχόμενου όπως εκείνο που προβλήθηκε

στην προκείμενη περίπτωση. Ενόψει αυτών με την προσβαλλόμενη πράξη, όπως προκύπτει από το όλο περιεχόμενό της, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επέβαλε στην αιτούσα τη διοικητική κύρωση του προστίμου ύψους τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για καθένα από τα δύο (2) τελεσθέντα αδικήματα, ήτοι α) της παράβασης της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 του ν. 4779/2021 (άρθρο 6 της Οδηγίας 2010/13) απαγόρευσης υποκίνησης βίας ή μίσους εναντίον προσώπων λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού τους και β) της παράβασης της επιτασσομένης από τις πιο πάνω αμιγώς εθνικές διατάξεις υποχρέωσης σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της απαγόρευσης προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου οπτικοακουστικού περιεχομένου.

9. Επειδή, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω στη σκέψη 5, σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε, οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τα άρθρα 1 παρ. 1 και 3 παρ. 1 περ. β του ν. 2328/1995, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 9 παρ. 2 του π.δ. 77/2003 (βλ. Παράρτημα ΙΙ.3 και ΙΙ.5 της παρούσας απόφασης) - που επιτάσσουν τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας και προσωπικότητας και απαγορεύουν το ποιοτικά υποβαθμισμένο περιεχόμενο των τηλεοπτικών εκπομπών (όπως ο γενικός αυτός απαγορευτικός κανόνας εξειδικεύεται με τις ανωτέρω διατάξεις) με την απειλή της επιβολής ορισμένων επακριβώς καθοριζομένων κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασής τους - αναφέρονται σε τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδονται μέσω ραδιοσυχνοτήτων (αναλογικά ή ψηφιακά), μέσω δορυφόρου ή μέσω ευρυζωνικών δικτύων, καθώς και στο τηλεοπτικό περιεχόμενο που μεταδίδεται διαδικτυακά από τους παραδοσιακούς τηλεοπτικούς σταθμούς, αλλά δεν αναφέρονται και, συνεπώς, δεν μπορούν να ισχύσουν, βάσει των ως άνω εθνικών διατάξεων, σε τηλεοπτικές υπηρεσίες που μεταδίδονται μέσω διαδικτύου από φορέα ο οποίος δεν αποτελεί παραδοσιακό τηλεοπτικό σταθμό. Και τούτο, διότι από το γράμμα των εθνικών αυτών διατάξεων δεν προκύπτει σαφώς και κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι οι επιβαλλόμενες με αυτές υποχρεώσεις

και οι προβλεπόμενες συναφείς με τις υποχρεώσεις αυτές κυρώσεις αναφέρονται και στις τηλεοπτικές υπηρεσίες που παρέχονται από μη παραδοσιακό τηλεοπτικό σταθμό μέσω διαδικτύου. Ωστόσο, η εθνική ρυθμιστική αρχή, επικαλούμενη και τις ως άνω διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, έκρινε ότι, εκτός από την υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 8 του ν. 4779/2021, το οποίο αποτελεί ενσωμάτωση του άρθρου 6 της Οδηγίας, και οι επίμαχες υποχρεώσεις του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και της μη προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (όπως ο γενικός αυτός απαγορευτικός κανόνας εξειδικεύεται από τις ως άνω εθνικές διατάξεις) πρέπει να ισχύουν και για όλους τους φορείς που μεταδίδουν τηλεοπτικό περιεχόμενο διαδικτυακά, όπως η αιτούσα εταιρία στην ένδικη υπόθεση. Κατά τη γνώμη, όμως, που μειοψήφησε ως προς την ερμηνεία του εθνικού δικαίου κατά τα ανωτέρω στη σκέψη 6 αναφερόμενα, νομίμως επιβάλλονται από την εθνική ρυθμιστική αρχή [ΕΣΡ] κυρώσεις για παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου από φορέα ο οποίος εκπέμπει αποκλειστικά μέσω του διαδικτύου, εφόσον διαπιστωθεί ότι παραβιάζονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την παράγραφο 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, όπως εξειδικεύονται περαιτέρω στην εθνική νομοθεσία.

10. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά, το παρόν Δικαστήριο διερωτάται αν είναι συμβατή με την ενωσιακή έννομη τάξη στον τομέα της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών, όπως έχει διαμορφωθεί με την Οδηγία, εθνική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά εκείνου που μεταδόθηκε στην προκείμενη περίπτωση) ισχύουν για όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, πλην εκείνων που μεταδίδουν το τηλεοπτικό περιεχόμενο διαδικτυακά και δεν είναι παραδοσιακοί τηλεοπτικοί σταθμοί. Το Δικαστήριο προβληματίζεται σε σχέση με το ερώτημα αυτό για τους εξής

λογους: Από τις παρατιθέμενες στο Παράρτημα I της παρούσας απόφασης διατάξεις της Οδηγίας 2010/13, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2018/1808, καθώς και από τις αιτιολογικές σκέψεις τους προκύπτει ότι ο σκοπός της Οδηγίας συνίσταται στο να εξασφαλιστεί ότι, σε ένα ιδιαίτερος ανταγωνιστικό περιβάλλον μέσω μαζικής ενημέρωσης, εφαρμόζονται οι ίδιοι κανόνες στους φορείς που απευθύνονται στο ίδιο κοινό (ΔΕΕ απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2015, C-347/14, New Media Online GmbH, σκ. 22). Για την επίτευξη του σκοπού αυτού η Οδηγία έχει επιλέξει δύο μεθόδους: Αφενός την θέσπιση ορισμένων βασικών κανόνων περιεχομένου (συντονισμένων κανόνων), την ενιαία εφαρμογή των οποίων τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν σε όλους τους παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους (βλ. τα επιμέρους άρθρα στα κεφάλαια III, IV, V, VI, VII που συντονίζουν συγκεκριμένες βασικές υποχρεώσεις περιεχομένου των παρόχων υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, όπως για παράδειγμα το άρθρο 6 της Οδηγίας). Και αφετέρου την θέσπιση ορισμένων κανόνων ως προς την διαμόρφωση της αγοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων εντός των κρατών μελών, προκειμένου να εξασφαλιστούν βασικές αρχές του δικαίου της ένωσης που, κατά την κρίση του ενωσιακού νομοθέτη, πρέπει να εφαρμόζονται στην αγορά υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, όπως η εξασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού, η πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, η προστασία των καταναλωτών, η προστασία των ανηλίκων, καθώς και η προστασία της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας [βλ. άρθρο 28 που προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν το δικαίωμα απάντησης σε τηλεοπτικές εκπομπές ή το δικαίωμα προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα και να ρυθμίσουν την διαδικασία άσκησής τους ανεξαρτήτως αν η προσβολή της τιμής, της υπόληψης κ.λπ. του προσώπου προέρχεται από περιεχόμενο που εντάσσεται στους συντονισμένους κανόνες της Οδηγίας ή όχι. Βλ. επίσης άρθρο 30 της Οδηγίας που προβλέπει το δικαίωμα αποτελεσματικής

προσφυγής (παρ. 6), αλλά και τα γενικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν οι ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών (παρ. 1), καθώς και την υποχρέωση των τελευταίων να ασκούν τα καθήκοντά τους βάσει συγκεκριμένων γενικών αρχών, και τούτο ανεξαρτήτως αν πρόκειται για περιεχόμενο που εμπίπτει στους συντονισμένους τομείς της Οδηγίας ή όχι (παρ. 2 εδάφιο πρώτο)]. Περαιτέρω, το ΔΕΕ, ερμηνεύοντας την προγενέστερη Οδηγία 89/552/ΕΟΚ «για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων» (ΕΕ L 298), έχει κρίνει ότι «η οδηγία δεν εναρμονίζει πλήρως τους κανόνες που είναι σχετικοί με τους τομείς που καλύπτει, αλλά θεσπίζει ελάχιστες προδιαγραφές για τις εκπομπές που προέρχονται από την Ένωση και προορίζονται να μεταδοθούν στο εσωτερικό της» (απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2011, C-244/10 και C-245/10, Mesopotamia Broadcast και RojTV, σκ. 34 και απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, C-234/12, Sky Italia Srl, σκ. 12). Οι επίμαχες υποχρεώσεις (του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και της μη προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου) δεν περιέχονται στους συντονισμένους κανόνες της Οδηγίας ούτε επιβάλλονται ρητά με τους κανόνες που θέσπισε ο Έλληνας νομοθέτης κατά την μεταφορά της Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4779/2021. Ωστόσο, στην ένδικη υπόθεση το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επέβαλε δύο αυτοτελή πρόστιμα για τηλεοπτικό περιεχόμενο, το οποίο μεταδόθηκε από μη παραδοσιακό τηλεοπτικό σταθμό μέσω διαδικτύου και όχι μόνο περιείχε υποκίνηση σε βία ή μίσος εναντίον προσώπων λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού τους, κατά παράβαση του ενωσιακού απαγορευτικού κανόνα του άρθρου 6 της Οδηγίας, ο οποίος έχει μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία, αλλά έθιγε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, κατά παράβαση των εθνικών κανόνων της αμιγώς εθνικής ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας που προβλέπουν τις υποχρεώσεις σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της

παράλειψης ή αποχής από την προβολή ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου. Με το δεδομένο αυτό, τίθεται το ερώτημα αν ο σκοπός που συνίσταται στη διασφάλιση του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και την αποτροπή προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου περιλαμβάνεται μεταξύ των σκοπών της Οδηγίας. Από το σύνολο των διατάξεων της Οδηγίας, ερμηνευόμενων με βάση το άρθρο 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που κατοχυρώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ως θεμελιώδη αρχή του δικαίου της ένωσης και ως θεμελιώδες δικαίωμα, καθώς και από τις αιτιολογικές σκέψεις 10, 16, 34, 102, 103, 104 της Οδηγίας 2010/13 και την αιτιολογική σκέψη 60 της Οδηγίας 2018/1808 συνάγεται, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος (αυξημένης σύνθεσης) του Δικαστηρίου, ότι ο συντονισμός, μέσω της Οδηγίας, μιας βασικής δέσμης κανόνων περιεχομένου των τηλεοπτικών εκπομπών, οι οποίοι πρέπει να εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλες τις τηλεοπτικές εκπομπές ανεξάρτητα από το μέσο μετάδοσής τους, κατατείνει στην εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και ενός ελάχιστου βαθμού ποιοτικού περιεχομένου, στο οποίο περιλαμβάνεται τουλάχιστον η προστασία της τιμής και της υπόληψης των αναφερόμενων στις εκπομπές προσώπων (βλ. άρθρο 28 της Οδηγίας). Τους σκοπούς αυτούς εξυπηρετούν πολλοί από τους συντονισμένους κανόνες που περιέχονται στα επιμέρους άρθρα της Οδηγίας [βλ. ιδίως άρθρα 6 παρ. 1, 6α παράγραφοι 1 και 3, 9 παρ. 1 περίπτωση γ) υποπεριπτώσεις i) και ii)]. Ειδικώς μάλιστα όσον αφορά την υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας επιχείρημα προς το συναγόμενο συμπέρασμα παρέχει και η διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου 6 της Οδηγίας, όπως ισχύει, σύμφωνα με την οποία οι κανόνες που θέτει η παράγραφος αυτή (του άρθρου 6) θεσπίζονται «με την επιφύλαξη της υποχρέωσης των κρατών μελών να σέβονται και να προστατεύουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια». Επιπλέον, αναφορικά με την δίκαιη και

αμερόληπτη παρουσίαση των γεγονότων, στην αιτιολογική σκέψη 102 του προοιμίου της Οδηγίας 2010/13 αναφέρεται ότι «... οι τηλεοπτικοί οργανισμοί κατά κανόνα οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα προγράμματά τους παρουσιάζουν δίκαια και αμερόληπτα τα πραγματικά περιστατικά και γεγονότα...». Έτσι, μολονότι η Οδηγία δεν τυποποιεί τις δύο αυτές υποχρεώσεις, εντούτοις, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι αυτές εντάσσονται στους σκοπούς της και, συνεπώς, καταλαμβάνονται από το ρυθμιστικό πεδίο της. Εξάλλου, το γεγονός ότι οι επίμαχες δύο υποχρεώσεις περιλαμβάνονται στους σκοπούς της Οδηγίας προκύπτει τόσο από το γράμμα όσο και από το πνεύμα ορισμένων κανόνων που προβλέπονται με αυτήν, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για περιεχόμενο οπτικοακουστικής υπηρεσίας που εμπίπτει στους συντονισμένους βάσει της Οδηγίας τομείς. Έτσι, στο άρθρο 28 της Οδηγίας 2010/13 προβλέπεται το δικαίωμα απάντησης σε τηλεοπτικές εκπομπές ή προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα σε περίπτωση προσβολής της τιμής και της υπόληψης ορισμένου προσώπου, χωρίς να περιορίζεται η έκταση εφαρμογής του στους συντονισμένους κανόνες της Οδηγίας, το δικαίωμα δε αυτό κατ' ουσίαν αποβλέπει να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας. Επιπλέον, το άρθρο 30 παρ. 2 της Οδηγίας, προβλέποντας την υποχρέωση των εθνικών ρυθμιστικών αρχών να ασκούν την εξουσία τους σύμφωνα με τους στόχους της οδηγίας και ιδίως την πολυφωνία των μέσων επικοινωνίας, την πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία, την μη επιβολή διακρίσεων και την προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού, κατ' ουσίαν αποσκοπεί στο να εξασφαλιστεί ένας ελάχιστος βαθμός ποιοτικού περιεχομένου. Συνεπώς, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος (με αυξημένη σύνθεση) του Δικαστηρίου στους σκοπούς της Οδηγίας εντάσσεται η εξασφάλιση ότι οι τηλεοπτικές υπηρεσίες που μεταδίδονται από παρόχους που εμπίπτουν εντός της δικαιοδοσίας των κρατών μελών α) δεν θίγουν την ανθρώπινη αξία και αξιοπρέπεια και β) δεν προβάλλουν ποιοτικά υποβαθμισμένο

περιεχόμενο και, συγκεκριμένα, περιεχόμενο με τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου που προβλήθηκε εν προκειμένω από την αιτούσα. Ωστόσο, επειδή η ερμηνεία αυτή της Οδηγίας δεν είναι ανεπίδεκτη αμφιβολίας, το Δικαστήριο, η απόφαση του οποίου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, υποχρεούται να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το εξής πρώτο ερώτημα: Εντάσσονται στους σκοπούς της Οδηγίας και, συνεπώς, στο ρυθμιστικό πεδίο της α) η εξασφάλιση του σεβασμού και της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και β) η αποτροπή της προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου από τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου που προβλήθηκε στην προκείμενη περίπτωση από την αιτούσα;

11. Επειδή, στο άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας ορίζεται ότι «Τα κράτη μέλη διατηρούν την ευχέρεια να απαιτούν από τους παρόχους υπηρεσιών μέσωσ επικοινωνίας που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους τη συμμόρφωσή τους με λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανόνες στα πεδία που ρυθμίζονται από την παρούσα οδηγία, υπό την προϋπόθεση ότι οι κανόνες αυτοί συνάδουν με το ενωσιακό δίκαιο». Καθ' ερμηνεία της διάταξης αυτής το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι σε περίπτωση που κράτος μέλος επιλέξει να θεσπίσει, στους τομείς που υπάγονται στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας, αυστηρότερους ή λεπτομερέστερους κανόνες για τους παρόχους οπτικοακουστικών υπηρεσιών σε σχέση με τους κανόνες που θεσπίζονται από την ίδια την Οδηγία, έχει υποχρέωση να τηρεί, μεταξύ άλλων, την αρχή της ίσης μεταχείρισης που είναι γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, κατοχυρωμένη στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η οποία επιβάλλει να μην τυγχάνουν συγκρίσιμες καταστάσεις διαφορετικής μεταχείρισης ούτε διαφορετικές καταστάσεις της ίδιας μεταχείρισης, εκτός εάν τέτοια μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, C-234/12, Sky Italia Srl, και ως προς την αρχή της ίσης

μεταχείρισης απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals και Akcros Chemicals Ltd, σκέψεις 54 και 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Έτσι, εφόσον στο πλαίσιο του πρώτου ως άνω ερωτήματος κριθεί ότι πράγματι α) η εξασφάλιση του σεβασμού και της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η αποτροπή προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης τηλεοπτικής εκπομπής εντάσσονται στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας, τίθεται το περαιτέρω ερώτημα αν το άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας σε συνδυασμό με την αρχή της ίσης μεταχείρισης που αποτελεί γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου, την οποία καθιερώνουν τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την έννοια ότι αντίκειται σε αυτά εθνική ρύθμιση που προβλέπει τις ως άνω υποχρεώσεις και αντίστοιχες κυρώσεις για όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών πλην των παρόχων που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους μόνο διαδικτυακά (ΔΕΕ απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, C-234/12, Sky Italia Srl). Προκειμένου να απαντηθεί το ανωτέρω ερώτημα θα πρέπει να καθοριστεί κατά πόσον οι πάροχοι τηλεοπτικών υπηρεσιών που εκπέμπουν το πρόγραμμά τους μόνο διαδικτυακά βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση με τους παραδοσιακούς τηλεοπτικούς σταθμούς και όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών που εκπέμπουν μέσω δορυφόρου ή ευρυζωνικών δικτύων, λαμβανομένων υπόψη του συνόλου των στοιχείων που τους χαρακτηρίζουν καθώς και των αρχών και των στόχων του οπτικοακουστικού τομέα στον οποίο εντάσσονται οι συγκεκριμένες δύο υποχρεώσεις (ΔΕΕ απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, C-234/12, Sky Italia Srl, σκ. 16). Έτσι, πρέπει να υποβληθεί στο Δικαστήριο το εξής περαιτέρω ερώτημα: Υπό την εκδοχή ότι α) η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και,

./.

συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης εκπομπής εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας, αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας σε συνδυασμό με την αρχή της ίσης μεταχείρισης που κατοχυρώνεται στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι ως άνω υποχρεώσεις προβλέπονται για όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών πλην εκείνων που μεταδίδουν το τηλεοπτικό περιεχόμενο μόνο διαδικτυακά; Κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, στο ερώτημα αυτό προσήκει καταφατική απάντηση, δεδομένου ότι ως προς τους επιδιωκόμενους με τη θέσπιση των επίμαχων υποχρεώσεων σκοπούς (προστασία της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και απαγόρευση προσβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης εκπομπής) οι πάροχοι τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση με όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, λαμβανομένης υπόψη της παρόμοιας επίδρασης στο ευρύ κοινό του τηλεοπτικού περιεχομένου που προσφέρουν αλλά και των συνεπειών της μετάδοσης του περιεχομένου αυτού για την τιμή και την υπόληψη των αναφερόμενων σε αυτές προσώπων και, συνεπώς, η διάκριση δεν είναι δικαιολογημένη.

12. Επειδή, επί καταφατικής απαντήσεως στα ανωτέρω δύο ερωτήματα τίθεται περαιτέρω το ζήτημα τι οφείλει να πράξει η εθνική ρυθμιστική αρχή. Βάσει της αρχής της πρακτικής αποτελεσματικότητας και προκειμένου να δύναται να επιτευχθεί ο σκοπός της Οδηγίας που συνίσταται στο να αποτρέπεται η μετάδοση τηλεοπτικού περιεχομένου με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά (δηλαδή περιεχομένου που θίγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και είναι ποιοτικά υποβαθμισμένο), η εθνική ρυθμιστική αρχή θα όφειλε, καταρχήν, ερμηνεύοντας το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με τις επιταγές του ενωσιακού δικαίου, επί πραγματικού όπως εκείνου της συγκεκριμένης περίπτωσης, να εφαρμόσει τις εν λόγω

προβλεπόμενες στο αμιγώς εθνικό δίκαιο υποχρεώσεις και να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής των προβλεπόμενων κυρώσεων και, μάλιστα, αδιακρίτως σε όλους τους φορείς που μεταδίδουν τηλεοπτικό περιεχόμενο, ανεξαρτήτως του μέσου μετάδοσης (ως προς την υποχρέωση των εθνικών διοικητικών αρχών να εφαρμόζουν διατάξεις των Οδηγιών που έχουν άμεσο αποτέλεσμα βλ. απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) της 22ας Ιουνίου 1989, C-103/88, Fratelli Constanzo SpA). Ωστόσο, στο άρθρο 49 παρ. 1 εδάφιο πρώτο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κατοχυρώνεται η αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών (*nullum crimen nulla poena sine lege*). Σύμφωνα με την ως άνω διάταξη «Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί για πράξη ή παράλειψη, η οποία δεν αποτελούσε, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο». Το ΔΕΕ θεωρεί εφαρμοστέα τη διάταξη αυτή και σε διοικητικές κυρώσεις (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 24ης Μαρτίου 2021, C-870/19 και 871/19, Prefettura Ufficio territoriale del governo di Firenz, σκ. 49), έχει δε κρίνει παγίως ότι κύρωση, έστω κι αν δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, μπορεί να επιβληθεί μόνο αν στηρίζεται σε σαφή και μη διφορούμενη νομική βάση (ΔΕΕ απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1987, C-137/85, Maizena Gesellschaft mbH, κ.λπ. κατά Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung (BALM), σκ. 15, απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1984, C-117/83, Karl Könecke GmbH & Co. KG, σκ. 11). Επιπλέον, η αρχή της ασφάλειας δικαίου που, κατά πάγια νομολογία, αποτελεί τμήμα της ενωσιακής έννομης τάξης και την οποία οφείλουν να τηρούν τα κράτη μέλη κατά την άσκηση των εξουσιών που τους παρέχουν οι ενωσιακές οδηγίες, επιτάσσει η νομοθεσία να είναι σαφής και ακριβής, η δε εφαρμογή της να είναι προβλέψιμη από τους υποκείμενους σε αυτήν. Η επιταγή της ασφάλειας δικαίου πρέπει να τηρείται με ιδιαίτερη αυστηρότητα όταν πρόκειται για διατάξεις που μπορούν να έχουν οικονομικές επιπτώσεις, ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση

Αριθμός 1350/2023

-23-

των υποχρεώσεών τους (ΔΕΕ απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2008, C-288/07, Commissioners of Her Majesty's Revenue & Customs κατά Isle of Wight Council κ.λπ., σκ. 47 και 48, όπου και περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία). Με τα δεδομένα αυτά το Δικαστήριο διερωτάται αν η επέκταση στην διαδικτυακή τηλεόραση, κατά τα ανωτέρω και βάσει σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο και συγκεκριμένα με τις ως άνω κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις της Οδηγίας, ερμηνείας του εθνικού δικαίου, α) της υποχρέωσης σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) της απαγόρευσης προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης εκπομπής, καθώς και η επιβολή των σχετικών κυρώσεων, είναι συμβατή με την αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege certa*, που κατοχυρώνεται άρθρο 49 παρ. 1 εδάφιο πρώτο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου. Συνεπώς, πρέπει να υποβληθεί στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το εξής τρίτο προδικαστικό ερώτημα: Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στα δύο πρώτα ερωτήματα οφείλει η εθνική ρυθμιστική αρχή, προκειμένου να εξασφαλίσει την πρακτική αποτελεσματικότητα της Οδηγίας, να εφαρμόσει αδιακρίτως σε όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών τους κανόνες του εθνικού δικαίου με τους οποίους επιβάλλονται οι επίμαχες υποχρεώσεις, μολονότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει τις σχετικές υποχρεώσεις και τις συναφείς με αυτές κυρώσεις για όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, όχι όμως και για εκείνους που μεταδίδουν το περιεχόμενό τους αποκλειστικά διαδικτυακά, ή μήπως η επιβολή διοικητικών κυρώσεων για παράβαση των ανωτέρω υποχρεώσεων από εκπομπή διαδικτυακής τηλεόρασης, κατά διασταλτική ερμηνεία ή κατ' ανάλογη εφαρμογή των εθνικών κανόνων που αναφέρονται στις λοιπές τηλεοπτικές υπηρεσίες, δεν είναι συμβατή με την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* σε συνδυασμό με την αρχή της ασφάλειας δικαίου;

/.

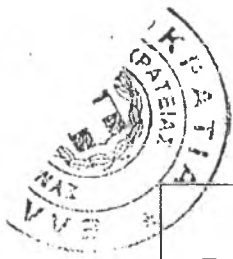

13. Επειδή, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, εφόσον δηλαδή κριθεί ότι α) η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συγκεκριμένα, περιεχομένου όπως αυτό της επίμαχης εκπομπής δεν περιλαμβάνονται στα «πεδία που ρυθμίζονται από την οδηγία» με την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1 αυτής, το Τμήμα διερωτάται αν η εθνική ρυθμιστική αρχή είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει τις εθνικές διατάξεις, με τις οποίες επιβάλλονται οι ως άνω υποχρεώσεις, αδιακρίτως σε όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών που υπάγονται στη δικαιοδοσία της και επομένως, και στους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου, καθ' ερμηνεία της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 2 της Οδηγίας. Ειδικότερα, στη διάταξη αυτή ορίζεται ότι: «Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε όλες οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων οι οποίες μεταδίδονται από παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, να τηρούν τους κανόνες δικαίου που ισχύουν σε αυτό το κράτος μέλος για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που απευθύνονται στο κοινό». Κατά την ομόφωνη άποψη του Τμήματος, η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 της Οδηγίας (που ορίζει ότι το κράτος μέλος μεριμνά ώστε «όλες» οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του να τηρούν τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στο κράτος αυτό για τις εν λόγω υπηρεσίες), ερμηνευόμενη ενόψει και του επιδιωκόμενου με την Οδηγία σκοπού (ο οποίος συνίσταται στη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, βάσει των κανόνων του υγιούς ανταγωνισμού, στην οποία όλοι οι πάροχοι τηλεοπτικών υπηρεσιών, οι οποίοι ανταγωνίζονται την παραδοσιακή τηλεόραση, αντιμετωπίζονται από την εθνική νομοθεσία με ενιαίο τρόπο προκειμένου να αποτρέπονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις 10, 34, 104 της Οδηγίας 2010/13 και την αιτιολογική σκέψη 60 της Οδηγίας

2018/1808), έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος έχει μεν τη δυνατότητα, στους τομείς που δεν συντονίζονται με ειδικούς κανόνες από την Οδηγία, να επιβάλλει τους δικούς του κανόνες στις τηλεοπτικές υπηρεσίες, όμως, εφόσον επιλέξει να επιβάλει τέτοιους κανόνες, οι οποίοι βαίνουν πέραν των υποχρεώσεων που έχουν συντονιστεί βάσει της Οδηγίας, είναι υποχρεωμένο να εφαρμόζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης, με την έννοια ότι δεν επιτρέπεται, ενόψει και της τεχνολογικής ουδετερότητας της Οδηγίας, οι κανόνες αυτοί να εφαρμόζονται σε ορισμένους μόνο από τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών και να εξαιρούνται άλλοι, επί τη βάση και μόνο του κριτηρίου του μέσου μετάδοσης του περιεχομένου χωρίς να συντρέχει αντικειμενικός λόγος για τη διάκριση αυτή (βλ. ιδίως την 27η αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 2010/13 και πρβ. ΔΕΕ, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2005, C-89/04, *Mediakavel BV κατά Commissariaat voor de Media*, σκ. 29). Υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορεί το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται ανωτέρω στη σκέψη 10, για την επίτευξη του σκοπού της εξασφάλισης ότι, σε ένα ιδιαίτερος ανταγωνιστικό περιβάλλον μέσω μαζικής ενημέρωσης, εφαρμόζονται οι ίδιοι κανόνες στους φορείς που απευθύνονται στο ίδιο κοινό (ΔΕΕ απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2015, C-347/14, *New Media Online GmbH*, σκ. 22), η Οδηγία έχει επιλέξει, εκτός από την μέθοδο των συντονισμένων κανόνων περιεχομένου (βλ. τα επιμέρους άρθρα στα κεφάλαια III, IV, V, VI, VII που συντονίζουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις περιεχομένου των παρόχων οπτικοακουστικού περιεχομένου), και την θέσπιση κανόνων ως προς την διαμόρφωση της αγοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων εντός των κρατών μελών, κανόνων των οποίων η εφαρμογή δεν περιορίζεται στους συντονισμένους τομείς. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα του άρθρου 30 του κεφαλαίου XI όπου αναφέρονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν οι ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών, ανεξάρτητα αν επιλαμβάνονται υποθέσεων που αφορούν στις συντονισμένες υποχρεώσεις της Οδηγίας ή όχι. Ακόμα, το προβλεπόμενο στο άρθρο 28

του Κεφαλαίου ΙΧ δικαίωμα απάντησης, το οποίο υποχρεούνται να θεσπίζουν τα κράτη μέλη, δεν περιορίζεται στις περιπτώσεις παραβίασης συγκεκριμένων συντονισμένων από την Οδηγία υποχρεώσεων, αλλά, αναφερόμενο στα νόμιμα συμφέροντα και ιδίως στην τιμή και υπόληψη του δικαιούχου προσώπου, υφίσταται σε κάθε περίπτωση παραβίασης της γενικής υποχρέωσης όλων των παρόχων τηλεοπτικού περιεχομένου προς σεβασμό της τιμής και της υπόληψης του δικαιούχου και αποχή από οποιαδήποτε ενέργεια που προσβάλλει αυτές. Με τα δεδομένα αυτά, η έννοια της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 1, διάταξης που επίσης εντάσσεται στο Κεφάλαιο II της Οδηγίας με τίτλο «Γενικές διατάξεις για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων» και της οποίας το πεδίο εφαρμογής της δεν περιορίζεται μόνο στην περίπτωση των υποχρεώσεων που ρητώς συντονίζονται βάσει των ειδικότερων διατάξεων της Οδηγίας, είναι ότι οι υποχρεώσεις σχετικά με τον σεβασμό και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και ειδικότερα περιεχομένου όπως εκείνο της προκείμενης περίπτωσης, οι οποίες ενδεχομένως επιβάλλονται από το εσωτερικό δίκαιο, πρέπει να ισχύουν αδιακρίτως σε όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, ανεξαρτήτως από το μέσο μετάδοσης. Επομένως, στην περίπτωση που το δίκαιο κράτους μέλους επιβάλλει στις εκπομπές της επίγειας, της δορυφορικής και της συνδρομητικής τηλεόρασης την τήρηση των κανόνων απαγόρευσης της ποιοτικής υποβάθμισης των προγραμμάτων, όπως εκείνη της επίμαχης εκπομπής, και του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, με την απειλή επιβολής διοικητικών κυρώσεων, αλλά δεν περιέχει αντίστοιχους κανόνες όσον αφορά τις εκπομπές της διαδικτυακής τηλεόρασης, η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται, εφαρμόζοντας την αρχή της ίσης μεταχείρισης, να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παράβαση των ανωτέρω κανόνων και κατά την μετάδοση εκπομπής διαδικτυακής τηλεόρασης. Η ερμηνεία, όμως, αυτή δεν είναι ανεπίδεκτη αμφιβολίας.

Πράγματι, το ΔΕΕ δεν έχει ερμηνεύσει την εν λόγω διάταξη. Εξάλλου, η αντίστοιχη διάταξη της προγενέστερης Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3ης Οκτωβρίου 1989 έχει ερμηνευθεί με αποφάσεις του ΔΕΚ, μόνο, όμως, ως προς την έννοια της «δικαιοδοσίας» των κρατών μελών επί των παρόχων οπτικοακουστικών υπηρεσιών (ΔΕΚ απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, C-222/94, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφαση της 29ης Μαΐου 1997, C-14/96, Paul Denuit, απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-56/96, VT4 Ltd). Προς την κατεύθυνση, πάντως, της προτεινόμενης ερμηνείας συνηγορεί και η σκέψη 35 της απόφασης του ΔΕΚ της 10ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-222/94, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, που αφορούσε στην ερμηνεία του όρου «δικαιοδοσία» του άρθρου 2 παρ. 1 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ. Ειδικότερα, στην σκέψη αυτή προσδιορίζεται ο σκοπός της εν λόγω διάταξης ως εξής: «Το άρθρο 2 παράγραφος 1 της οδηγίας έχει ως σκοπό να εξασφαλιστεί ότι ένα κράτος μέλος μεριμνά ώστε όλες οι τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδονται από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, έναντι των οποίων μπορεί να επικαλείται αρμοδιότητες προβλεπόμενες εκεί, να τηρούν το δίκαιο το οποίο ισχύει σε αυτό το κράτος μέλος για τις εκπομπές που απευθύνονται στο κοινό, περιλαμβανομένων, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2, των διατάξεων της ίδιας της οδηγίας». Από τη διατύπωση της σκέψης αυτής της πιο πάνω απόφασης του ΔΕΚ συνάγεται ότι σκοπός της αντίστοιχης διάταξης του άρθρου 2 παρ. 1 της Οδηγίας 2010/13 είναι να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι κανόνες που ισχύουν σε ορισμένο κράτος μέλος για τους παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, ήτοι τόσο οι συντονισμένοι κανόνες της Οδηγίας («περιλαμβανομένων ... των διατάξεων της ίδιας της Οδηγίας») όσο και εκείνοι που ισχύουν στο κράτος μέλος χωρίς να αποτελούν ενσωμάτωση των κανόνων της Οδηγίας, εφαρμόζονται, σύμφωνα με τα κριτήρια της αρχής της ίσης μεταχείρισης, σε όλες οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του (βλ. και

σκέψη 74 της ίδιας απόφασης). Υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορεί επίσης και η διατύπωση της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 30 της Οδηγίας, η οποία, κατά το γράμμα και το σκοπό της, δεν περιορίζεται στους συντονισμένους κανόνες της και σύμφωνα με την οποία οι εθνικές ανεξάρτητες αρχές ασκούν τις εξουσίες τους με γνώμονα, μεταξύ άλλων, την μη επιβολή διακρίσεων και την προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού. Με τα δεδομένα αυτά, θα πρέπει να υποβληθεί το εξής τέταρτο προδικαστικό ερώτημα: Εφόσον στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα δοθεί αρνητική απάντηση και κριθεί ότι α) η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (και συγκεκριμένα περιεχομένου όπως αυτό της επίμαχης εκπομπής) δεν περιλαμβάνονται στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας με την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1, σε περίπτωση που το δίκαιο κράτους μέλους επιβάλλει στους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω επίγειας ευρυεκπομπής, μέσω δορυφόρου ή μέσω ευρυζωνικών δικτύων τις ως άνω υποχρεώσεις, επί απειλή επιβολής διοικητικών κυρώσεων, αλλά δεν περιλαμβάνει αντίστοιχους κανόνες όσον αφορά τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου, έχει το άρθρο 2 παρ. 1 της Οδηγίας 2010/13, όπως ισχύει, την έννοια ότι η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παράβαση των ανωτέρω κανόνων και κατά την μετάδοση εκπομπής διαδικτυακής τηλεόρασης βάσει της αρχής της ίσης μεταχείρισης;

14. Επειδή, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο ερώτημα, τίθεται περαιτέρω το ερώτημα αν η υποχρέωση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά τα ανωτέρω και βάσει σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο και συγκεκριμένα με τις ανωτέρω διατάξεις της Οδηγίας, ερμηνείας του εθνικού δικαίου, να εφαρμόσει ενιαία και αδιακρίτως τους κανόνες, με τους οποίους επιβάλλονται οι εν λόγω υποχρεώσεις, σε όλες τις τηλεοπτικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως του μέσου μετάδοσής τους, είναι

συμβατή με την αρχή αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege certa* που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49 παρ. 1 εδάφιο πρώτο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, δεδομένου ότι σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε, οι εν λόγω υποχρεώσεις που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο για όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, δεν αναφέρονται στην διαδικτυακή τηλεόραση. Με τα δεδομένα αυτά, πρέπει να υποβληθεί στο ΔΕΕ το εξής πέμπτο ερώτημα: Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο ερώτημα, είναι η υποχρέωση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά τα ανωτέρω και βάσει σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο και, συγκεκριμένα, με τις ανωτέρω διατάξεις της Οδηγίας, ερμηνείας του εθνικού δικαίου, να εφαρμόσει τους κανόνες του εθνικού δικαίου, που επιβάλλουν τις εν λόγω υποχρεώσεις, ενιαία και αδιακρίτως σε όλες τις τηλεοπτικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως του μέσου μετάδοσής τους, συμβατή με την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege certa* και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, δεδομένου ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις, που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο για όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, δεν αναφέρονται στην διαδικτυακή τηλεόραση;

15. Επειδή, τα ως άνω πέντε προδικαστικά ερωτήματα είναι λυσιτελή και χρήσιμα για την επίλυση της ένδικης υπόθεσης, δεδομένου ότι εάν, με βάση την ανωτέρω προτεινόμενη ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου, είτε του άρθρου 4 παρ. 1 είτε του άρθρου 2 παρ. 1 της Οδηγίας, η εθνική ρυθμιστική αρχή είναι υποχρεωμένη να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής κύρωσης σε παρόχους τηλεοπτικού περιεχομένου μέσω διαδικτύου για παράβαση της υποχρέωσης σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και της απαγόρευσης προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (και συγκεκριμένα περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης εκπομπής), έστω κι αν το εθνικό δίκαιο δεν περιέχει σχετική πρόβλεψη για τους παρόχους που εκπέμπουν

διαδικτυακά, τότε το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης νομίμως καταρχήν έκρινε ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις υφίστανται και για τους παρόχους αυτούς και ότι το ίδιο ως εθνική ρυθμιστική αρχή μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής των σχετικών κυρώσεων. Αντιθέτως, εάν δεν αντίκειται στο ενωσιακό δίκαιο εθνική ρύθμιση που εξαιρεί τη διαδικτυακή τηλεόραση από τις επίμαχες υποχρεώσεις ή, πάντως, το ενωσιακό δίκαιο δεν επιτρέπει την επέκτασή τους στη διαδικτυακή τηλεόραση χωρίς ρητή εθνική διάταξη, τότε η κρινόμενη αίτηση θα έπρεπε να γίνει δεκτή, κατά το μέρος που με την προσβαλλόμενη πράξη επεβλήθη κύρωση στην αιτούσα λόγω παράβασης της υποχρέωσης σεβασμού της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και της απαγόρευσης προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου βάσει των διατάξεων του εθνικού δικαίου που δεν αποτελούν μεταφορά της Οδηγίας, δεδομένου ότι, κατά τη γνώμη που επικράτησε, στο εθνικό δίκαιο οι φορείς αυτοί δεν καταλαμβάνονται από τις ως άνω υποχρεώσεις και την απειλή επιβολής των σχετικών κυρώσεων. Επισημαίνεται ότι η πάγια νομολογία του ΔΕΕ, σύμφωνα με την οποία οι οδηγίες δεν μπορούν, από μόνες τους, να δημιουργήσουν υποχρεώσεις στους ιδιώτες και, επομένως, δεν μπορούν να προβάλλονται, αυτές καθεαυτές, έναντι των ιδιωτών ενώπιον εθνικών δικαστηρίων (βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2013, C-425/12, Portgas, σκ. 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) δεν βρίσκει εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση, στην οποία δεν ανακύπτει ζήτημα άμεσης ισχύος διατάξεων οδηγίας έναντι ιδιωτών, αλλά τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η εφαρμογή των ανωτέρω γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου σε συνδυασμό με τους κανόνες και τον σκοπό της Οδηγίας επιτάσσουν μια συγκεκριμένη ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων του εθνικού δικαίου.

16. Επειδή, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω καθώς και α) το άρθρο 267 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά το οποίο «... Δικαστήριο κράτους μέλους ενώπιον του οποίου

ανακύπτει ... ζήτημα [ερμηνείας πράξης θεσμικού οργάνου της Ένωσης] σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης]...», και β) ότι εν προκειμένω γεννώνται εύλογες αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων της Οδηγίας και του σκοπού τους, πρέπει να αναβληθεί η οριστική κρίση επί της κρινομένης αιτήσεως και να διατυπωθούν τα παρατιθέμενα στο διατακτικό προδικαστικά ερωτήματα προς το ΔΕΕ.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Αναβάλλει την οριστική κρίση επί της αιτήσεως.

Διατυπώνει προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

1. Εντάσσονται στους σκοπούς της Οδηγίας (ΕΕ) 2010/13, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1808, και, συνεπώς, στο ρυθμιστικό πεδίο της α) η εξασφάλιση του σεβασμού και της προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας και β) η αποτροπή της προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου από τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου που προβλήθηκε στην προκείμενη περίπτωση από την αιτούσα εταιρία;

2. Υπό την εκδοχή ότι α) η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου και, συγκεκριμένα, περιεχομένου με τα χαρακτηριστικά της επίμαχης εκπομπής εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας, αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας σε συνδυασμό με την αρχή της ίσης μεταχείρισης, που κατοχυρώνεται στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι ως άνω υποχρεώσεις προβλέπονται για όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών πλην εκείνων που μεταδίδουν το τηλεοπτικό περιεχόμενο μόνο διαδικτυακά;

3. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στα δύο πρώτα ερωτήματα οφείλει η εθνική ρυθμιστική αρχή, προκειμένου να εξασφαλίσει την πρακτική αποτελεσματικότητα της Οδηγίας, να εφαρμόσει αδιακρίτως σε όλους τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών τους κανόνες του εθνικού δικαίου με τους οποίους επιβάλλονται οι επίμαχες υποχρεώσεις, μολονότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει τις σχετικές υποχρεώσεις και τις συναφείς με αυτές κυρώσεις για όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, όχι όμως και για εκείνους που μεταδίδουν το περιεχόμενό τους αποκλειστικά διαδικτυακά, ή μήπως η επιβολή διοικητικών κυρώσεων για παράβαση των ανωτέρω υποχρεώσεων από εκπομπή διαδικτυακής τηλεόρασης, κατά διασταλτική ερμηνεία ή κατ' ανάλογη εφαρμογή των εθνικών κανόνων που αναφέρονται στις λοιπές τηλεοπτικές υπηρεσίες, δεν είναι συμβατή με την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege certa*, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49 παράγραφος 1 εδάφιο πρώτο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την αρχή της ασφάλειας δικαίου;

4. Εφόσον στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα δοθεί αρνητική απάντηση και κριθεί ότι α) η υποχρέωση σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας ή/και β) η απαγόρευση προβολής ποιοτικά υποβαθμισμένου περιεχομένου (και συγκεκριμένα περιεχομένου όπως αυτό της επίμαχης εκπομπής) δεν περιλαμβάνονται στο ρυθμιστικό πεδίο της Οδηγίας με την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1, σε περίπτωση που το δίκαιο κράτους μέλους επιβάλλει στους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω επίγειας ευρυεκπομπής, μέσω δορυφόρου ή μέσω ευρυζωνικών δικτύων τις ως άνω υποχρεώσεις, με την απειλή της επιβολής διοικητικών κυρώσεων, αλλά δεν περιλαμβάνει αντίστοιχους κανόνες όσον αφορά τους παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου, έχει το άρθρο 2 παρ. 1 της Οδηγίας 2010/13, όπως ισχύει, την έννοια ότι η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να εξετάσει το ενδεχόμενο

επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παράβαση των ανωτέρω κανόνων και κατά την μετάδοση εκπομπής διαδικτυακής τηλεόρασης βάσει της αρχής της ίσης μεταχείρισης;

5. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο ερώτημα, είναι η υποχρέωση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά τα ανωτέρω και βάσει σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο και, συγκεκριμένα, με τις ανωτέρω διατάξεις της Οδηγίας ερμηνείας του εθνικού δικαίου, να εφαρμόσει αδιακρίτως σε όλες τις τηλεοπτικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως του μέσου μετάδοσής τους, τους κανόνες του εθνικού δικαίου που επιβάλλουν τις εν λόγω υποχρεώσεις, συμβατή με την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege certa* και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, δεδομένου ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις, που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο για όλους τους λοιπούς παρόχους τηλεοπτικών υπηρεσιών, δεν αναφέρονται στην διαδικτυακή τηλεόραση;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Διατάξεις ενωσιακού δικαίου

1. Στο άρθρο 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια» ορίζεται ότι: «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται». Στο δε άρθρο 20 του Χάρτη ορίζεται ότι: «Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου», ενώ στο άρθρο 21 του Χάρτη ορίζεται ότι: «1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. 2. ...».

2. Στην Οδηγία 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαρτίου 2010 «για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών

σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων)» (ΕΕ L 95), όπως αυτή ισχύει μετά την τροποποίησή της από την Οδηγία 2018/1808/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 303), ορίζονται στο άρθρο 1, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί: α) ως “υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων” νοείται: ι) υπηρεσία όπως ορίζεται στα άρθρα 56 και 57 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο κύριος σκοπός της υπηρεσίας ή ενός διαχωρισμού τμήματος αυτής είναι η παροχή προγραμμάτων, υπό τη συντακτική ευθύνη του παρόχου υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας προς το ευρύ κοινό, με σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο α) της οδηγίας 2002/21/ΕΚ· η εν λόγω υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων είναι είτε μια τηλεοπτική εκπομπή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο στοιχείο ε) της παρούσας παραγράφου, είτε μια κατά παραγγελία υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο στοιχείο ζ) της παρούσας παραγράφου...». Περαιτέρω, στο στοιχείο ε) της ίδιας παραγράφου του άρθρου 1 ορίζεται ως «τηλεοπτική εκπομπή» (ήτοι γραμμική υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων) η «υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων που παρέχεται από πάροχο υπηρεσίας οπτικοακουστικών μέσων για ταυτόχρονη παρακολούθηση προγραμμάτων με βάση έναν προγραμματισμό μεταδόσεων».

3. Στο προοίμιο (αιτιολογικές σκέψεις) της Οδηγίας 2010/13 αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι: «(10) Οι παραδοσιακές υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων όπως η τηλεόραση και οι νεοεμφανιζόμενες κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης στην Ένωση, ιδίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τονώνοντας την οικονομική ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του επί ίσοις όροις ανταγωνισμού και

μιας γνήσιας ευρωπαϊκής αγοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, οι βασικές αρχές της εσωτερικής αγοράς, όπως ο ελεύθερος ανταγωνισμός και η ίση μεταχείριση, θα πρέπει να γίνονται σεβαστές προκειμένου να διασφαλίζονται η διαφάνεια και η προβλεψιμότητα στις αγορές υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων και να μειωθούν τα εμπόδια εισόδου στην αγορά. (16) Η παρούσα οδηγία ενισχύει τη συμμόρφωση προς τα θεμελιώδη δικαιώματα, ενώ η ίδια είναι πλήρως ευθυγραμμισμένη με τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως με το άρθρο 11 αυτού. Από την άποψη αυτή, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να αποτρέπει κατά κανένα τρόπο τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τους συνταγματικούς τους κανόνες σχετικά με την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία της έκφρασης στα οπτικοακουστικά μέσα. (34) Για την παραγωγή ισχυρού, ανταγωνιστικού και ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα και για την ενίσχυση της πολυφωνίας των μέσων σε ολόκληρη την Ένωση, ένα μόνο κράτος μέλος θα πρέπει να εξακολουθήσει να έχει δικαιοδοσία επί κάποιου παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων και η πολυφωνία της πληροφόρησης θα πρέπει να είναι θεμελιώδης αρχή της Ένωσης. (102) Μολονότι οι τηλεοπτικοί οργανισμοί κατά κανόνα οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα προγράμματά τους παρουσιάζουν δίκαια και αμερόληπτα τα πραγματικά περιστατικά και γεγονότα, πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να υπόκεινται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις ως προς το δικαίωμα απάντησης ή προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση αυτών των δικαιωμάτων από οποιονδήποτε του οποίου τα νόμιμα δικαιώματα θίγονται από το περιεχόμενο μιας τηλεοπτικής εκπομπής. (103) Το δικαίωμα απάντησης είναι ενδεδειγμένο έννομο μέσο προσφυγής για τις τηλεοπτικές εκπομπές και θα μπορούσε επίσης να εφαρμοστεί στο διαδικτυακό περιβάλλον. Η σύσταση για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και για το δικαίωμα απάντησης περιλαμβάνει ήδη

κατάλληλες κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των μέτρων στο εθνικό δίκαιο ή την εγχώρια πρακτική, προκειμένου να υπάρχει η κατάλληλη διασφάλιση του δικαιώματος απάντησης ή αντίστοιχων μέσων προσφυγής σε σχέση με τα διαδικτυακά μέσα. (104) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, που είναι κυρίως η δημιουργία χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα για υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων με ταυτόχρονη εξασφάλιση υψηλού βαθμού προστασίας των στόχων γενικού συμφέροντος, ιδίως της προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας καθώς και της προώθησης δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν, συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της παρούσας οδηγίας να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο, η Ένωση δύναται να υιοθετήσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που προβλέπεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, του ίδιου άρθρου, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των εν λόγω στόχων».

4. Περαιτέρω, στο προοίμιο (αιτιολογικές σκέψεις) της Οδηγίας 2018/1808 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «(60) Η οδηγία 2010/13/ΕΕ δεν θίγει την υποχρέωση των κρατών μελών να σέβονται και να προστατεύουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως στον Χάρτη. Ειδικότερα, η οδηγία 2010/13/ΕΕ επιδιώκει να εξασφαλίσει τον απόλυτο σεβασμό της ελευθερίας της έκφρασης, της ελευθερίας του επιχειρείν, του δικαιώματος δικαστικού ελέγχου και της προώθησης της εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού που κατοχυρώνονται στον Χάρτη».

5. Περαιτέρω, στο άρθρο 6 της Οδηγίας που εντάσσεται στο Κεφάλαιο III με τον τίτλο «Διατάξεις εφαρμοστές στις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων», ορίζεται ότι: «1. Με την επιφύλαξη της υποχρέωσης των κρατών μελών να σέβονται και να προστατεύουν την

ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν με κατάλληλα μέσα ότι οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που παρέχονται από παρόχους υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας υπό την δικαιοδοσία τους δεν εμπεριέχουν οποιαδήποτε: α) υποκίνηση σε βία ή μίσος εναντίον ομάδας ανθρώπων ή μέλους ομάδας για οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 21 του Χάρτη, β) ... 2. Τα μέτρα που λαμβάνονται για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου είναι αναγκαία και αναλογικά, σέβονται τα δικαιώματα και τηρούν τις αρχές που καθορίζονται στον Χάρτη».

6. Περαιτέρω, στο άρθρο 28 της Οδηγίας που περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο ΙΧ με τίτλο «Δικαίωμα απάντησης σε τηλεοπτικές εκπομπές» ορίζεται ότι: «1. Με την επιφύλαξη άλλων αστικών, διοικητικών ή ποινικών διατάξεων που θεσπίζουν τα κράτη μέλη, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, του οποίου θίγονται τα νομικά συμφέροντα, και ιδίως η τιμή και η υπόληψή του δια της αναφοράς εσφαλμένων στοιχείων κατά τη διάρκεια τηλεοπτικού προγράμματος, πρέπει να έχει δικαίωμα απάντησης ή δικαίωμα προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα ... 2. Το δικαίωμα απάντησης ή προσφυγής σε ισοδύναμα μέτρα μπορεί να ασκείται έναντι όλων των τηλεοπτικών οργανισμών που υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους. 3. ...».

7. Τέλος, στο άρθρο 30 της Οδηγίας που εντάσσεται στο Κεφάλαιο ΧΙ με τίτλο «Ρυθμιστικές Αρχές και Φορείς των κρατών μελών» ορίζεται ότι: «1. Κάθε κράτος μέλος ορίζει μια ή περισσότερες εθνικές ρυθμιστικές αρχές, φορείς ή και τα δύο... 2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές ή φορείς ασκούν τις εξουσίες τους με αμεροληψία και διαφάνεια και σύμφωνα με τους στόχους της παρούσας οδηγίας, ιδίως την πολυφωνία των μέσων επικοινωνίας, την πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία, την προστασία των καταναλωτών, την προσβασιμότητα, τη μη επιβολή διακρίσεων, την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού... 3. Τα κράτη μέλη

διασφαλίζουν ότι οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ή φορέων, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους καθίστανται υπόλογοι καθορίζονται με σαφήνεια από τη νομοθεσία. 4. ... 5. ... 6. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών προσφυγής σε εθνικό επίπεδο...».

II. Εθνικό Δίκαιο

1. Στο άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος προβλέπεται η ελευθερία της έκφρασης, ενώ στις παραγράφους 2-9 του ίδιου άρθρου κατοχυρώνεται η ελευθερία του Τύπου. Περαιτέρω, στο άρθρο 15 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «1. Οι προστατευτικές για τον τύπο διατάξεις του προηγούμενου άρθρου δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωνογραφία, τη ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης. 2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας...».

2. Στο άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 4779/2021 (Α' 27) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Για τους σκοπούς του παρόντος ισχύουν οι εξής ορισμοί: α) "υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων": αα) η υπηρεσία όπως ορίζεται στα άρθρα 56 και 57 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), κύριος σκοπός της οποίας ή ενός διαχωρίσιμου τμήματος αυτής με αυτοτελές περιεχόμενο και λειτουργία σε

σχέση με την κύρια δραστηριότητα ή μια βασική λειτουργία της υπηρεσίας είναι η παροχή προγραμμάτων, υπό την συντακτική ευθύνη του παρόχου υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας προς το ευρύ κοινό, με σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία ή την επιμόρφωση μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά την έννοια της υποπερ. θ της περ. Α) του άρθρου 110 του ν. 4727/2020 (Α' 184). Η υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων είναι είτε τηλεοπτική εκπομπή, σύμφωνα με την περ. θ) της παρούσας, είτε κατά παραγγελία υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων, σύμφωνα με την περ. ια) ή αβ) η οπτικοακουστική εμπορική ανακοίνωση σύμφωνα με την περ. ιβ)». Περαιτέρω, ο ορισμός της έννοιας της «τηλεοπτικής εκπομπής» δίδεται ως εξής: «γραμμική υπηρεσία οπτικοακουστικών μέσων που παρέχεται από τον οικείο πάροχο για την ταυτόχρονη παρακολούθηση από το κοινό προγραμμάτων βάσει χρονολογικά προγραμματισμένων μεταδόσεων». Επίσης, στο άρθρο 8 του νόμου αυτού, που μεταφέρει το άρθρο 6 της Οδηγίας, ορίζεται ότι: «Οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων δεν πρέπει να εμπεριέχουν υποκίνηση σε βία ή μίσος εναντίον ομάδας ανθρώπων ή μέλους ομάδας που προσδιορίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά της φυλής, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τις γενεαλογικές καταβολές, τη θρησκεία, την αναπηρία, τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου». Στο άρθρο 33 παρ. 1 ορίζεται ότι: «Εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, όλες οι αρμοδιότητες του παρόντος, καθώς και η επίβλεψη της εφαρμογής των κανόνων του και η επιβολή κυρώσεων για τις παραβάσεις τους, ανατίθενται στο Ε.Σ.Ρ., που είναι ανεξάρτητη αρχή και απολαμβάνει πλήρους λειτουργικής ανεξαρτησίας από την Κυβέρνηση και από οποιονδήποτε άλλο κρατικό και ιδιωτικό φορέα». Τέλος, στο άρθρο 36 παρ. 1 ορίζεται ότι: «Σε περίπτωση παράβασης του άρθρου 8, των παρ. 1-3 και 7-9 του άρθρου 9, των παρ. 1, 2 και 5 του άρθρου 10, των άρθρων 12, 13, 14, 15, 16, των παρ. 1-2 του άρθρου 17, του άρθρου 18, της παρ. 1 του άρθρου 19, των παρ. 1-2 του άρθρου 20, των άρθρων

21, 23, 24, 25, 26, 27, και των παρ. 1-2 του άρθρου 28 από πάροχο υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας, συνδρομητικών ή μη, το ΕΣΡ επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται στον ν. 2644/1998 (Α' 233) και τον ν. 2328/1995 (Α' 159), αντιστοίχως».

3. Στο άρθρο 1 του νόμου 2328/1995 (Α' 159) ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «1. Επιτρέπεται η ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών που εκπέμπουν σήμα κοινής λήψης από τους οικιακούς δέκτες στους διαθέσιμους για το σκοπό αυτό διαύλους ή τις διαθέσιμες ραδιοσυχνότητες, μόνο μετά από άδεια που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού. Οι άδειες χορηγούνται για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία. Οι σταθμοί στους οποίους χορηγούνται οι άδειες υποχρεούνται να μεριμνούν για την ποιότητα του προγράμματος, την αντικειμενική ενημέρωση, τη διασφάλιση της πολυφωνίας, καθώς και την προαγωγή του πολιτισμού με την μετάδοση εκπομπών λόγου και τέχνης. 2. Η άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας αφορά ασύρματη εκπομπή, διαύλους ραδιοσυχνοτήτων, μέσω επίγειων πομπών ή μέσω δορυφόρων...». Στο άρθρο 3 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1.α) Οι εκπομπές όλων των τηλεοπτικών σταθμών διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν για τις εκπομπές της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης Α.Ε. [εφεξής ΕΡΤ ΑΕ - πρόκειται για την εθνική δημόσια τηλεόραση], στο πλαίσιο του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος και της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 3.10.1989 (L 298), όπως αυτή έχει μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη. Η τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων αποτελεί θεμελιώδη όρο της άδειας λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού. Σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς την υπαγωγή ενός τηλεοπτικού σταθμού σε ορισμένες υποχρεώσεις ισχύει ό,τι ισχύει και για την ΕΡΤ – ΑΕ. β) Οι κάθε είδους εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων των διαφημίσεων) που μεταδίδουν οι

ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό και οικογενειακό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του οποίου μεταδίδονται...». Στο άρθρο 4 του ίδιου νόμου 2328/1995 ορίζεται ότι: «1. Σε περίπτωση παραβίασης: α) των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του διεθνούς δικαίου που διέπουν άμεσα ή έμμεσα τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς και γενικότερα τη λειτουργία της ιδιωτικής τηλεόρασης ... το Ε.Σ.Ρ. αποφασίζει ... την επιβολή μίας ή περισσότερων από τις παρακάτω κυρώσεις: αα) σύσταση για συμμόρφωση σε συγκεκριμένη διάταξη της νομοθεσίας με προειδοποίηση επιβολής λοιπών κυρώσεων, ββ) πρόστιμο από πέντε έως πεντακόσια εκατομμύρια (5.000.000 έως 500.000.000) δραχμές ... γγ) προσωρινή αναστολή μέχρι τρεις (3) μήνες ή οριστική διακοπή της μετάδοσης συγκεκριμένης εκπομπής του σταθμού, δδ) προσωρινή αναστολή μέχρι τρεις (3) μήνες της μετάδοσης κάθε τηλεοπτικού προγράμματος, εε) ανάκληση της άδειας λειτουργίας του σταθμού και στστ) κυρώσεις ηθικού περιεχομένου (όπως υποχρεωτική μετάδοση ανακοίνωσης σχετικά με τις λοιπές επιβαλλόμενες κυρώσεις) ... Η επιλογή του είδους και η επιμέτρηση των διοικητικών κυρώσεων του άρθρου αυτού γίνεται ανάλογα με τη βαρύτητα της παραβίασης, την τηλεθέαση που συγκεντρώνει το πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου τελέστηκε η παραβίαση, το μερίδιο της αγοράς ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών που τυχόν έχει αποκτήσει η κάτοχος της άδειας, το ύψος της επένδυσης που έχει πραγματοποιηθεί ή σχεδιαστεί και την τυχόν ύπαρξη υποτροπών...».

4. Στο άρθρο 3 του ν. 4173/2013 «Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση» (Α' 169), όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 4324/2015 «Ρυθμίσεις θεμάτων Δημόσιου

Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα, Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρεία και τροποποίηση του άρθρου 48 του κ.ν. 2190/1920 και άλλες διατάξεις» (Α' 44), ορίζεται ότι: «1. Οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ ΑΕ, καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της, εμπνέονται από τα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της αξίας του ανθρώπου, της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, της εθνικής ανεξαρτησίας, της ειρήνης και της συνεργασίας των λαών. 2. Οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ ΑΕ, καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της, διέπονται από το σεβασμό στην ιδιωτικότητα του ατόμου και την αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας των πολιτών ... 3. Οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ ΑΕ, καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της, διέπονται από τις αρχές της αντικειμενικότητας και πληρότητας της ενημέρωσης, της πολυφωνίας, της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, του σεβασμού της προσωπικότητας, της προστασίας της νεότητας και της παιδικής ηλικίας, της διαφύλαξης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας, της ανάδειξης του ελληνικού πολιτισμού και της γέφυρας με τους πολιτισμούς άλλων λαών...».

5. Περαιτέρω, στο π.δ. 77/2003 «Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών» (Α' 75) που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 15 του άρθρου 3 του νόμου 2328/1995, στο οποίο ορίζεται ότι με προεδρικό διάταγμα κυρώνεται κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών που ισχύει για όλους τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, ορίζονται τα εξής: Στο άρθρο 1 του π.δ. αυτού ορίζεται ότι «οι κανόνες του παρόντος κώδικα ισχύουν για ειδησεογραφικές, δημοσιογραφικές και πολιτικές εκπομπές στη δημόσια και ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση...». Στο άρθρο 2 του ίδιου π.δ. ορίζεται ότι: «1. Οι ειδησεογραφικές και άλλες δημοσιογραφικές και

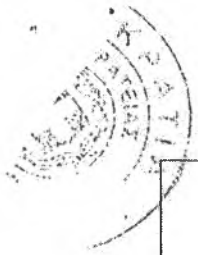

πολιτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης καθώς και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας...». Στο άρθρο 4 ορίζεται ότι: «1. Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο ο οποίος, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, μπορεί να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρους του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας, της αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος. 2. Δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή σεξιστικών μηνυμάτων και χαρακτηρισμών καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να θίγονται εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή ανίσχυρες πληθυσμιακές ομάδες». Περαιτέρω, στο άρθρο 9 του ίδιου κώδικα ορίζεται ότι: «1. ... 2. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Ειδικότερα δεν επιτρέπεται η προσβολή της προσωπικότητας, της τιμής και της αξιοπρέπειάς τους. Πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά η ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, η επαγγελματική τους δραστηριότητα και το δικαίωμα έκφρασής τους. Η άσκηση κριτικής δεν είναι ασυμβίβαστη με το σεβασμό των δικαιωμάτων των εμφανιζόμενων ή αναφερόμενων προσώπων. 3. ...».

6. Στο άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2863/2000 (Α' 262) ορίζεται ότι «1. Το Ε.Σ.Ρ. ασκεί τον προβλεπόμενο στο Σύνταγμα άμεσο έλεγχο του Κράτους στον τομέα της παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών κάθε είδους, με την έκδοση εκτελεστών ατομικών διοικητικών πράξεων. Ειδικότερα: α) ..., β) ελέγχει την τήρηση των όρων και των προϋποθέσεων, καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών, που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών

φορέων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, ... ε) επιβάλλει τις διοικητικές κυρώσεις και μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 4 παρ. 1 του ν. 2328/1995 (ΦΕΚ Α' 159), όπως ισχύει, και 12 και 15 παρ. 3 του ν. 2644/1998 (ΦΕΚ Α' 233)...».

7. Με τον νόμο 2644/1998 «Για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και συναφείς διατάξεις» (Α' 233) ρυθμίστηκε η παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, στο άρθρο 1 του νόμου αυτού, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 43 παρ. 1 του ν. 4779/2021, ορίζεται ότι: «1. Η παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών υπάγεται, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Συντάγματος, στον άμεσο έλεγχο του Κράτους και συνιστά δημόσια λειτουργία με σκοπό την αντικειμενική και επί ίσοις όροις ενημέρωση, καθώς και την υψηλής στάθμης επιμόρφωση και ψυχαγωγία του κοινού. Παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών για την εφαρμογή του παρόντος, θεωρείται η με οποιαδήποτε τεχνική μέθοδο ή μέσο (επίγειους αποκλειστικά πομπούς, καλωδιακό δίκτυο ή δορυφόρο), μετάδοση απευθείας προς το κοινό ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, η πρόσβαση στα οποία τελεί υπό τους όρους που θέτει η κάτοχος της άδειας, η οποία προβλέπεται στις διατάξεις του παρόντος. Επίσης, παροχή συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών θεωρείται και η παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω των λοιπών ευρυζωνικών δικτύων, ανεξαρτήτως εάν ο πάροχος της υπηρεσίας έχει λάβει άδεια από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) για τα προγράμματα που μεταδίδει ή εάν μεταδίδει προγράμματα αδειοδοτημένα σε άλλο κράτος μέλος, δυνάμει σχετικής συμβάσεως. 2. Για την παροχή προς το κοινό συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω δορυφόρου, καλωδίου ή συχνοτήτων, απαιτείται άδεια, η οποία χορηγείται με απόφαση του ΕΣΡ, και σύναψη

σύμβασης παραχώρησης με το Ελληνικό Δημόσιο, εξαιρουμένης της παροχής γραμμικών τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων, για την οποία ισχύει το άρθρο 15 του ν. 3592/2007 (Α' 161). 3. ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου με τίτλο «Αρχές και κανόνες περιεχομένου του προγράμματος» ορίζεται ότι: «1. Οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 έως 12, 14, 17 και 22 του ν. 2328/1995 σχετικά με τον σεβασμό της αξιοπρέπειας, του ιδιωτικού βίου και της εν γένει συμμετοχής του ατόμου στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή, τους όρους και τις προϋποθέσεις μετάδοσης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών διαφημίσεων και άλλων συναφών μηνυμάτων, την προστασία της παιδικής ηλικίας, τη διασφάλιση της πολιτικής πολυφωνίας και της πρόσβασης των κομμάτων στις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και με την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών και των εν γένει συμφερόντων των πολιτών, εφαρμόζονται και ως προς το περιεχόμενο των συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών. 2. Οι κώδικες δεοντολογίας που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 1866/1989, καθώς και αυτοί που καταρτίζονται από το Ε.Σ.Ρ. και εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 3 παρ. 15 του ν. 2328/1995 αφορούν και το οπτικοακουστικό περιεχόμενο που μεταδίδεται από κατόχους άδειας του παρόντος νόμου...». Εξάλλου, στο άρθρο 12 του νόμου 2644/1998 προβλέπεται η επιβολή διοικητικών κυρώσεων από το ΕΣΡ σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του νόμου αυτού, της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του διεθνούς δικαίου που διέπουν την παροχή ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών του νόμου αυτού.

8. Στο άρθρο 1 του ν. 3592/2007 (Α' 161) ορίζεται ότι: «1. Σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι η διασφάλιση της πολυφωνίας στην ενημέρωση και στην πληροφόρηση, η αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων, η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων, καθώς και η διαφάνεια και ο υγιής ανταγωνισμός στον

χώρο των μέσων ενημέρωσης ... 2. Με τις διατάξεις του νόμου αυτού ρυθμίζονται: α) η μετάδοση ραδιοηλεκτρικού προγράμματος ελεύθερης λήψης μέσω αναλογικής εκπομπής (ευρυ-εκπομπή), β) η παροχή τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών υπηρεσιών μέσω επίγειας ψηφιακής τεχνολογίας με χρήση συχνοτήτων που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού ψηφιακού σήματος, γ) η παροχή ραδιοηλεκτρικών υπηρεσιών, μέσω ευρυ-ζωνικών δικτύων για τη λειτουργία των οποίων δεν απαιτείται συχνότητα είτε απαιτείται συχνότητα αλλά όχι από εκείνες που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή ραδιοηλεκτρικού σήματος... 8. Η παροχή ραδιοηλεκτρικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοηλεκτρικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος...». Στο άρθρο 11 ορίζεται ότι: «... 6. Οι φορείς άδειας τηλεοπτικού ... σταθμού υποχρεούνται να τηρούν τις γενικές αρχές ραδιοηλεκτρικών μεταδόσεων και να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του άρθρου 3 ... του ν. 2328/1995, όπως ισχύει, ... και τους ισχύοντες κώδικες δημοσιογραφικής δεοντολογίας, δεοντολογίας προγραμμάτων και διαφημίσεων, καθώς και κάθε άλλης διάταξης της κείμενης ραδιοηλεκτρικής νομοθεσίας...». Στο άρθρο 13 παρ. 5 του ίδιου νόμου, όπως ισχύει, ορίζεται ότι: «Η παροχή περιεχομένου επίγειας ψηφιακής ραδιοηλεκτρικής ευρυεκπομπής λαμβάνει χώρα, κατά τα λοιπά, σύμφωνα με τις σχετικές κείμενες διατάξεις της ραδιοηλεκτρικής νομοθεσίας». Τέλος, στο άρθρο 15 του νόμου αυτού, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ρυθμίζονται τα της παροχής ραδιοηλεκτρικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων. Ειδικότερα, στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι: «1. Η παροχή ραδιοηλεκτρικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων προϋποθέτει τον πάροχο δικτύου και τον πάροχο περιεχομένου, οι οποίοι μπορεί να είναι το ίδιο ή και διαφορετικό νομικό

πρόσωπο. 2. Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων μπορεί να λαμβάνει χώρα είτε χωρίς συχνότητα είτε με συχνότητα, αλλά όχι από εκείνες που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή ραδιοτηλεοπτικού σήματος, εξαιρουμένων των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου. 3. ... 4. ... 5. Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων για τη λειτουργία των οποίων δεν απαιτείται συχνότητα, λαμβάνει χώρα για τον πάροχο περιεχομένου, μετά από έγκριση περιεχομένου από το ΕΣΡ, εφόσον δεν μεταδίδεται αδειοδοτημένο από το ΕΣΡ πρόγραμμα. 6. Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ευρυζωνικών δικτύων για τη λειτουργία των οποίων απαιτείται συχνότητα, αλλά όχι από εκείνες που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή ραδιοτηλεοπτικού σήματος, λαμβάνει χώρα για τον πάροχο περιεχομένου μετά από έγκριση περιεχομένου από το ΕΣΡ, εφόσον δεν μεταδίδεται αδειοδοτημένο από το ΕΣΡ πρόγραμμα ... 7. ... Για την έγκριση του ΕΣΡ απαιτείται η υποβολή αίτησης του ενδιαφερόμενου, η αναλυτική παρουσίαση του προγράμματός του και υπεύθυνη δήλωση για την τήρηση της κείμενης ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας και των αντίστοιχων κανόνων δεοντολογίας της εθνικής ή της κοινοτικής έννομης τάξης, καθώς και του διεθνούς δικαίου. 8. Το ΕΣΡ δύναται να απορρίψει, με αιτιολογημένη απόφασή του, την αίτηση του ενδιαφερόμενου σε περίπτωση που το περιεχόμενο του υποβληθέντος προγράμματος δεν καλύπτει τις επιταγές του άρθρου 15 του Συντάγματος και τις προϋποθέσεις του νόμου αυτού. 9. ... 10. ... Σε περίπτωση που μεταδίδεται ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα εγκεκριμένο ή αδειοδοτημένο από το ΕΣΡ μέσω των ανωτέρω ευρυζωνικών δικτύων, που δεν πληροί κατά τα λοιπά τις προϋποθέσεις της κείμενης ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας περί αναλογικής εκπομπής, οι κυρώσεις επιβάλλονται με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση του ΕΣΡ στον πάροχο περιεχομένου. Για την επιβολή των κυρώσεων, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που αφορά στην παροχή και μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω των

Αριθμός 1350/2023

-48-

ανωτέρω δικτύων εφαρμόζεται η κείμενη ραδιοηλεκτρονική νομοθεσία περί αναλογικής εκπομπής, εφόσον δεν ρυθμίζεται διαφορετικά από τις διατάξεις του παρόντος. 11. ...».

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 22 Δεκεμβρίου 2022 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 2ας Αυγούστου 2023.

Η Πρόεδρος του Δ' Τμήματος

Η Γραμματέας του Δ' Τμήματος

Σπυριδούλα Χρυσικοπούλου

Ιωάννα Παπαχαραλάμπους

